

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 187/2016 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 67/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Kosti Honkanen, puolustusministeriö
- erityisasiantuntija Heini Färkkilä, oikeusministeriö
- poliisitarkastaja Seppo Sivula, sisäministeriö, poliisiosasto
- poliisijohtaja Tomi Vuori, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Anne Ihanus, Rajavartiolaitos
- oikeudellisen osaston sektorin johtaja, varatuomari Mika Lundelin, Pääesikunta
- osastoesiupseeri, kapteeni Jani Suojarinne, Pääesikunta

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry
- Palkansaajajärjestö Pardia ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi puolustusvoimista annettua lakia. Esityksen mukaan lakiin lisättäisiin säännökset puolustusvoimien turvaamistehtävistä. Turvaamistehtävällä tarkoitetaan puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien hen-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

kilöiden turvallisuuden sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamista.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan puolustusvoimat huolehtii osittain kansainvälisten järjestöjen edustajien sekä muiden valtioiden korkeimman sotilasjohtoon vierailujen turvajärjestelyistä sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten turvajärjestelyistä. Puolustusvoimista annetun lain perusteella puolustusvoimien virkamiehillä on turvaamistehtävän edellyttämät toimivaltuudet puolustusvoimien pysyvässä hallinnassa olevilla alueilla. Puolustusvoimien alueiden ulkopuolella toimivaltainen viranomaisen turvaamistehtävissä on pääosin poliisi ja tietyissä tilanteissa rajavartiolaitos.

Puolustusvoimilla ei ole mahdollisuutta suorittaa puolustusvoimien alueiden ulkopuolella turvaamistehtäviä ilman poliisin nimenomaista virka-apupyyntöä. Esityksen mukaan puolustusvoimien suorittamaa turvaamistehtävää koskevaa toimivaltasääntelyä täsmennettäisiin sekä laajennettaisiin puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolella. Lisäksi puolustusministeriölle säädettäisiin toimivalta antaa asetus puolustusvoimien erityissuojattavista kohteista.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettaviksi majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annettua lakia, kemikaalilakia, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettua lakia ja terveydensuojelulakia. Näihin lakeihin tehtäisiin puolustusvoimista annettuun lakiin tehtävistä muutoksista johtuvat tekniset muutokset.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksen tavoitteena on säätää puolustusvoimien suorittamista turvaamistehtävistä. Turvaamistehtävällä tarkoitetaan puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä järjestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuuden sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamista (1. lakiehdotuksen 18 a §:n 1 momentti). Esityksen perusteluissa todetaan, että puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamiseen sisältyy myös kuriiritehtävien suojaaminen. Kuriiritehtävillä tarkoitetaan tiettyjen asiakirjojen kuljettamista.

Henkilösuojauksen osalta asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, että puolustusvoimien kansainvälinen yhteistyö edellyttää, että vieraiden turvallisuus pystytään takaamaan. Suojattavana voi olla myös puolustusvoimien johtoon kuuluva upseeri tai henkilö, jolla on puolustusvoimien näkökulmasta erityisosaamista.

Saadun selvityksen mukaan turvallisuustilanteen voidaan arvioida huononevan joissakin normaaliolojen tilanteissa niin merkittävästi, että esityksessä ehdotetuille uusille toimivaltuuksille on konkreettinen tarve. Esimerkiksi tiettyihin kriisinhallintatehtäviin osallistuvien henkilöiden osalta terroristisen toiminnan uhka voi olla todellinen. Valiokunta huomauttaa, että kriisitilanteessa henkilösuojauksen merkitys korostuu entisestään.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan puolustusvoimien erityisten materiaalikuljetusten suojaamisen tarve perustuu kuljetettavan materiaalin merkitykseen maanpuolustukselle ja operatiiviselle käytettävyydelle, materiaalin arvoon tai vaikeaan saatavuuteen, rikolliseen käyttö-tarkoitukseen soveltuvuuteen, materiaalin puolustusvoimille aiheuttamaan julkisuuskuvaan ja maineen hallintaan sekä kuljetettavan materiaalin vaarallisuuteen. Puolustusvoimien erityisten materiaalikuljetusten suojaaminen on tärkeää myös sivullisten turvallisuuden takaamiseksi.

Nykylainsäädännön puutteet

Saadun selvityksen mukaan nykyinen lainsäädäntö on puolustushallinnon näkökulmasta puutteellinen. Nykytilassa puolustusvoimat voi pysyvässä käytössä olevilla alueillaan suorittaa puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 18—23 a §:issä tarkoitettuja vartio- ja päivystystehtäviä. Sama koskee puolustusvoimista annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuja puolustusvoimien tilapäisesti käytössä olevia kiinteistöjä sekä valmiuslain (1552/2011) 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuisa poikkeusoloissa lain 113 §:n nojalla puolustusvoimien haltuun tulevia alueita ja tiloja. Muilla alueilla puolustusvoimilla ei ole erityisiä henkösuojaustoiminnassa käytettäviä toimivaltuuksia.

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa (781/1980) edellytetään aina poliisin virka-apupyyntöä puolustusvoimille. Tämä tarkoittaa sitä, ettei puolustusvoimilla ole mahdollisuutta osallistua turvaamistehtävään puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolella ilman poliisin esittämää virka-apupyyntöä. Virka-apusääntelyä ja siihen liittyviä käytäntöjä voidaan valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan pitää tätä taustaa vasten jossain määrin epäkäytännöllisinä. Puolustusvoimat on tähän asti hoitanut nyt säädettäväksi ehdotettuja turvaamistehtäviä ilman erityisiä toimivaltuuksia hyvällä suunnittelulla yhteistyössä poliisin kanssa ja hätävarjeluperusteisesti. Asiantila ei ole tyydyttävä turvaamistehtävän tehokkaan suorittamisen tai turvaamistehtävää hoitavan henkilön oikeusturvan kannalta.

Saadun selvityksen mukaan puolustusvoimat ja poliisi tekevät tiivistä yhteistyötä henkilösuojauksen ja kuljetusten suojauksen uhka-arvioon liittyvien tietojen vaihdossa. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että poliisin suorittama uhka-arvio aina vastaa puolustusvoimien omaa tarvetta turvaamistehtäville. Erilaiseen arvioon voi vaikuttaa esityksen perustelujen mukaan se, että poliisin uhka-arvio perustuu yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle perustuvan uhkan arviointiin, eikä siinä voida aina ottaa huomioon puolustusvoimien erityistä suojausta tarvitseviin henkilöihin tai omaisuuteen liittyviä operatiivisia näkökulmia.

Perustuslakivaliokunnan huomioita hallituksen esityksestä

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 67/2016 vp) todetaan, että hallituksen esityksen keskeisenä muutoksena nykytilaan verrattuna on puolustusvoimien turvaamistehtävien ja niitä koskevien toimivaltuuksien laajentaminen ulottumaan myös puolustusvoimien hallinnassa olevien alueiden ulkopuolelle. Nykyisin yleinen toimivalta suorittaa turvaamistehtäviä on poliisilla. Poliisi arvioi omien käytäntöjensä mukaisesti sen, missä tilanteissa on ryhdyttävä erityisiin toimiin henkilön, kohteen tai omaisuuden suojaamiseksi. Käytössään poliisilla on tällöin poliisilain määrittämät toimivaltuudet ja voimankäyttövälineet.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Perustuslaissa ei ole säädetty siitä, mille viranomaiselle voidaan säätää toimivaltuuksia yleisellä paikalla. Perustuslakivaliokunta on viranomaisten toimivaltuuksia koskevaa sääntelyä arvioidessaan pitänyt arvion lähtökohtana sitä, että viranomaisen toimivaltuuksien sääntely on merkityksellistä perustuslain 2 §:n 3 momentissa vahvistetun oikeusvaltioperiaatteen kannalta (ks. PeVL 51/2006 vp, s. 2/I). Julkisen vallan käytön tulee momentin mukaan perustua lakiin, ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Lähtökohtana on, että julkisen vallan käytön tulee olla aina palautettavissa eduskunnan säätämässä laissa olevaan toimivaltaperusteeseen (HE 1/1998 vp, s. 74/II). Lailla säätämiseen taas kohdistuu yleinen vaatimus lain täsmällisyydestä ja tarkkuudesta. Toimivaltasääntely on perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan yleensä merkityksellistä myös perustuslaissa turvattujen perusoikeuksien näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp).

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen on lainsäädännössä osoitettu poliisin tehtäväksi. Lähtökohtaisesti poliisille kuuluvien tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan katsonut, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muulle viranomaiselle ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (ks. PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/I).

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että poliisilla on perusoikeuksiin kajoamista sisältävien valtuuksien käyttöön erityinen koulutus ja kokemus. Tämän vuoksi puolustusvaliokunnan tulee vielä harkita, onko ehdotetulle sääntelylle riittäviä perusteita ja päästäisiinkö esityksen tavoitteisiin riittävästi sellaisilla toteuttamisvaihtoehdoilla, jotka säilyttäisivät yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitotehtävät yleisillä alueilla ja paikoilla nykyiseen tapaan lähtökohtaisesti poliisilla.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tuodaan myös esiin, että laki puolustusvoimista ei sisällä erillistä säännöstä toimivaltuuksien käytöstä välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimusten mukaisesti kussakin yksittäistapauksessa. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimusten, asianmukaista huomioon ottamista sovellettaessa yksittäistapauksissa sellaisia ehdotettuja toimivaltasäännöksiä, jotka merkitsevät perusoikeuksien rajoituksia. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että lakiehdotusta täydennetään esimerkiksi poliisilain 1 lukua ja rajavartiolain 2 lukua vastaavasti toimivallan käyttöä rajoittavin säännöksin (ks. myös PeVL 10/2016 vp, s. 3).

Perusteet esitetyle sääntelylle

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Puolustusvaliokunta toteaa, että poliisi on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden sekä rikostorjunnan keskeisin ja johtava viranomainen, myös kriisiaikoina. Puolustusvoimien päätehtävä on sotilaallinen maanpuolustus. Rajavartiolaitos vastaa johtavana viranomaisena rajaturvallisuudesta.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Valiokunta toteaa, että eri turvallisuusviranomaisia koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita on arvioitava turvallisuusympäristöä koskevan kehityksen valossa. Tätä taustaa vasten on valiokunnan mielestä selvää, että nykymuotoinen viranomaisyhteistyötä koskeva sääntely ei kaikin osin pysty vastaamaan uusiin uhkakuviin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että turvallisuusviranomaisten toimivaltuudet ovat sellaiset, että normaaliajan toimivaltuuksilla kyetään vastaamaan myös normaaliajan häiriötilanteisiin. Epäsymmetristen uhkakuvien luonteeseen kuuluu eräänä keskeisenä piirteenä vaikuttaminen viranomaistoiminnan rajapintoihin. Siksi on tärkeää varmistaa, että johtovastuut ovat selkeät ja toimivaltaisella viranomaisella on riittävät resurssit tehtävän menestykselliseen hoitamiseen.

Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan esitystä pitää arvioida erityisesti siitä näkökulmasta, että sillä parannetaan puolustusvoimien toimintamahdollisuuksia sekä normaalioloissa että erityisesti tilanteissa, joissa valmiutta voidaan joutua tehostamaan ja korottamaan. Valiokunta toteaa, että valmiuden tehostamisessa on kyse puolustusvoimien valmiuden säätelyn ensimmäisen vaiheen toimenpiteistä, joihin ryhdytään puolustusvoimien omalla päätöksellä, puolustusvoimien omin voimavaroin ja pääasiassa normaaliolojen toimivaltuuksin. Esimerkkejä valmiuden tehostamisen keinoista ovat puolustusvoimien oman johtamisvalmiuden lisääminen, alueellisen koskemattomuuden valvonnan ja turvaamisen tehostaminen, kohteiden suojaamisen tehostaminen ja joukkojen kouluttamisen tehostaminen.

Valmiuden kohottamisessa on kyse puolustusvoimien valmiuden säätelyn toimenpiteistä, jotka liittyvät sotilaalliseen uhkaan ja jotka aloitetaan valtion johdon päätösten ja puolustusvoimain komentajan käskyjen mukaisesti. Valmiuden kohottaminen edellyttää valtion johdon päätöstä, valmiuslainsäädännön toimivaltuuksia sekä yhteiskunnan resurssien saamista käyttöön. Esimerkkejä valmiuden kohottamiseen liittyvistä toimenpiteistä ovat ylimääräiseen palvelukseen kääntäminen ja sodan ajan joukkojen perustaminen. Valmiuden kohottamiseen voidaan ryhtyä suoraan, ilman edeltävää valmiuden tehostamista.

Puolustusvoimien turvaamistehtävien toteuttaminen nykyisen lainsäädännön mukaisella virkapurakenteella ei valiokunnan mielestä ole toiminnallisesti tehokkain tapa hoitaa asiaa. Etenkin normaaliolojen ulkopuolella muiden viranomaisten — erityisesti poliisin — rajalliset resurssit saattavat olla sidottuina muihin yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittäviin tehtäviin, jolloin puolustusvoimien on pystyttävä suojaamaan tiettyjä keskeisiä henkilöstönsä kuuluvia henkilöitä ja puolustusmateriaalin siirtämistä asianmukaisella tavalla. Valiokunta huomauttaa tässä yhteydessä, että Suomen poliisin resurssit ovat alimoitettuja tehtäviin nähden. Eurooppalainen keskiarvo on yksi poliisimies 400 asukasta kohden, Suomessa suhdeluku on 1:733. Valiokunta on tarkastellut poliisin ja muiden sisäisen turvallisuuden toimijoiden resurssitarpeita lausunnossaan sisäisen turvallisuuden selonteosta (PuVL 8/2016 vp).

Uuden sääntelyn haasteet

Valiokunta toteaa, että ehdotettu sääntely voi hämärtää rajaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä vastaavien viranomaisten ja puolustusvoimien välillä. Valiokunta pitää keskeisenä tärkeänä sen mielikuvan välttämistä, että puolustusvoimat millään lailla vastaa yleisen turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitämisestä. Tämä tehtävä kuuluu yksiselitteisesti poliisille. Saa-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

dun selvityksen mukaan tämä näkökulma on pyritty esityksessä huomioimaan 1. lakiehdotuksen 18 b §:ssä (*Turvaamistehtäviin liittyvä yhteistyö poliisin kanssa*).

18 b §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että puolustusvoimat pitää poliisin tietoisena turvaamistehtävästä, joka tapahtuu yleisellä paikalla. Puolustusvoimien on ilmoitettava turvaamistehtävän suorittamisesta ennakolta päällystään kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan poliisille tehtävän ennakkoilmoituksen tulee sisältää tiedot turvaamistehtävästä, tehtävässä mahdollisesti käytettävistä toimivaltuuksista sekä siitä, miten puolustusvoimat on varautunut mahdolliseen voimankäyttöön turvaamistehtävän suorittamiseksi. Perusteluissa tuodaan myös esiin, että matkaltaan pitkissä kuljetuksissa paikallispoliisilla tulee olla riittävä etukäteistieto alueellaan mahdollisesti yleistä vaaraa aiheuttavasta kuljetuksesta. Valiokunta korostaa ajantasaisen ja kattavan tiedonvaihdon merkitystä puolustusvoimien ja poliisin kesken kaikkien yleisellä paikalla tapahtuvien kuljetusten ja henkisuojustehtävien osalta.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 18 b §:n 2 momentissa esitetään säädettäväksi siitä, että turvaamistehtävän laadun niin vaatiessa tehtävä suoritetaan yhteistoiminnassa poliisin kanssa poliisin yleisjohtajalle. Turvaamistehtävän johtaja ja asianmukainen poliisiviranomainen sopivat yhteistoiminnassa tehtävään liittyvistä kysymyksistä. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tilanne lähenee virka-aputehtävää, kuitenkin sillä erotuksella, että aloite turvaamistehtävän suorittamiseen tulee aina puolustusvoimilta. Poliisi suorittaa aina harkinnan siitä, millä edellytyksillä tehtävä voidaan suorittaa joko ottamalla tehtävä poliisin hoidettavaksi, ottamalla tehtävän yleisjohto poliisille tai jättämällä tehtävä täysin puolustusvoimien suoritettavaksi. Valiokunta huomauttaa, että poliisilla on paras asiantuntemus arvioida tapauskohtaisesti yleiseen paikkaan kohdistuvien toimenpiteiden tarve ja mitoitus esimerkiksi paikallisten olosuhteiden, liikenteen sujuvuuden ja yleisen turvallisuuden kannalta.

Puolustusvoimien turvaamistehtäviin osallistuvan henkilökunnan erityiskoulutus

Saadun selvityksen mukaan puolustusvoimat tulee erityiskouluttamaan noin 50 henkeä turvaamistehtäviin. Tätä kautta pyritään osaltaan varmistamaan, että turvamiehillä on riittävät tiedolliset ja toiminnalliset valmiudet tehtäviinsä. Valiokunta pitää hyvänä, että turvamiehinä ei voida käyttää ketä tahansa puolustusvoimien palvelukseen kuuluvaa henkilöä. Valiokunta korostaa tarvetta turvamieskoulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen tiiviissä yhteistyössä poliisin kanssa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että puolustusvoimien suorittamassa turvaamistehtävässä kansalaisille tulee käydä selvästi ilmi, että käskyvaltaa käyttävä puolustusvoimien turvamies on tunnistettavissa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tämä tapahtuu turvamiehen virkamerkkiä (henkilökorttia) näyttämällä. Ensimmäisen lakiehdotuksen 18 c §:n 2 momentissa esitetään säädettäväksi, että turvamiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa turvamies ja pyynnöstä näytettävä virkamerkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Hallituksen esityksen vaikutusten seuranta ja arviointi

Valiokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan arvioon siitä, että hallituksen esityksessä on kyse merkittävästä muutoksesta viranomaisten väliseen perinteiseen työnjakoon. Valiokunta pitää välttämättömänä, että uuden sääntelyn vaikutuksia viranomaisyhteistyöhön seurataan tarkasti. Valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa, jossa puolustusministeriö ja sisäministeriö antavat eduskunnalle vuoden 2018 loppuun mennessä selvityksen uuden sääntelyn toimivuudesta. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

Yhteenveto

Suomen turvallisuusympäristön muutos yhdistettynä poliisin jo nyt riittämättömiin resursseihin puoltavat sitä, että puolustusvoimille annetaan suurempi vastuu oman henkilöstönsä ja vieraiden sekä puolustusmateriaalinsiirtojen suojaamisesta. Puolustusvoimien henkiosuojaustehtäviä on esityksen mukaan vuosittain noin 50 ja erityistä suojaamista vaativia materiaalikuljetuksia noin 200. Etenkin materiaalikuljetusten määrää voi pitää jo normaaliolosuhteissa varsin suurena.

Valiokunnan näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää, että Suomella on joustava kyky vastata erilaisiin turvallisuushaasteisiin ja että johtovastuussa oleva viranomaistaho on aina selvillä. Esitetyt säädösmuutokset tähtäävät siihen, että puolustusvoimilla on jo normaaliolosuhteissa kyky seläisiin henkilöiden ja materiaalin suojaustoiimiin, jotka arvioidaan tarpeellisiksi. Uusi lainsäädäntö mahdollistaa tarvittaessa myös valmiuden tehostamisen joustavasti.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

15 §. Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 15 §:n 8 momenttiin sisältyy ministeriölle osoitettu asetuksenantovaltuus. Sen mukaan puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavista kohteista sekä niihin sovellettavista menettelyistä. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että ehdotettu asetuksenantovaltuus on väljä eikä säännöksessä vaikuta olevan sellaisia säännöksiä, joita tarkempia säännöksiä annettaisiin asetuksella. Valtuussäännökseen sisältyy myös rajoiltaan epämääräiseksi jäävä valta säätää säännöksessä mainittuihin kohteisiin "sovellettavista menettelyistä".

Perustuslakivaliokunta katsoo, että perustuslain 80 §:stä johtuvista syistä 15 §:n 8 momenttia tulee täydentää perussäännöksellä erityissuojattavista kohteista. Lisäksi säännöstä tulee täsmentää siten, että siitä käy ilmi, minkälaisia asioita säännöksen maininta "niihin sovellettavista menettelyistä" tarkoittaa. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lisäksi, että hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että asetuksenantovaltuus voi koskea varsin merkityksellisiä seikkoja. Tämän vuoksi asetuksenantovaltuutta on muutettava siten, että valtuus osoitetaan valtioneuvostolle.

Puolustusvaliokunta esittää 15 §:n 8 momentin täsmentämistä perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla. Erityissuojattavien kohteiden määritelmästä, niiden tarkastamisesta puolustushal-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

linnossa, niihin pääsyn rajoittamisesta ja niiden salassapidosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

18 a §. Puolustusvoimien turvaamistehtävät. Säännöksen 5 momentin mukaan puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset turvamiehen erityisestä koulutuksesta ja turvaamistehtävän johtajan kelpoisuusvaatimuksista. Puolustusvaliokunta ehdottaa säännökseen lisättäväksi mainintaa voimankäytön harjoittelusta, oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä ja voimakeinojen käytön valvonnasta. Asetuksella säädettävät asiat vastaavat näin ollen asiallisesti sitä, mitä poliisimieheltä ja rajavartiomieheltä vastaavassa tilanteessa vaaditaan.

18 b § (Uusi). Turvaamistehtävässä noudatettavat periaatteet. Perustuslakivaliokunta on esittänyt lausunnossaan, että 1. lakiehdotukseen lisätään turvaamistehtävässä noudatettavat yleiset periaatteet. Hallituksen esityksen 1. lakiehdotukseen esitetään lisättäväksi uusi säännös asiasta. Uudessa 18 b §:ssä säädettäisiin kaikista yleisistä turvaamistehtävässä noudatettavista periaatteista. Uuden säännöksen myötä hallituksen esityksen 18 b § muuttuu 18 c §:ksi ja hallituksen esityksen 18 c § muuttuu 18 d §:ksi.

Uuden 18 b §:n periaatteet vastaisivat asiallisesti poliisilaissa ja rajavartiolaissa säädettyjä periaatteita. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi asiallisuuden, puolueettomuuden ja sovinallisuuden periaatteesta. Turvaamistehtävissä on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä tasa-arvoista kohtelua ja sovinallisuutta edistäen. Momentti vastaa asiallisesti poliisilain 2 §:n 1 momentin säännöstä. Vaatimus korostaa perusoikeuksien huomioon ottamista puolustusvoimien turvaamistehtävien hoitamisessa. Momentti sisältää myös toimintaa ohjaavan periaatteen pyrkiä suorittamaan turvaamistehtävä ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi suhteellisuusperiaatteesta. Välttämätöntä suurempi yksilön oikeuksiin puuttuminen ja välttämätöntä suuremman haitan tai vahingon aiheuttaminen kenellekään on kiellettyä. Turvamiehen toimenpiteiden olisi oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden. Säännös vastaa poliisilain 3 §:ää.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi vähimmän haitan periaatteesta. Momentin mukaan turvamiehen toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Momentti vastaisi asiallisesti poliisilain 4 §:ää ja rajavartiolain 7 §:ää.

Pykälän 4 momentti käsittelee tarkoitussidonnaisuuden periaatetta. Säännöksen mukaan turvamies saa käyttää toimivaltuuttaan ainoastaan säädettyyn tarkoitukseen. Viranomaisen toimivaltaa tulee aina perustua nimenomaiseen säännökseen. Tarkoitussidonnaisuuden periaate koskee puolustusvoimien turvaamistehtäviä.

18 c § (vanha 18 b §). Turvaamistehtäviin liittyvä yhteistyö poliisin kanssa. Perustuslakivaliokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksen 18 b §:n 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että puolustusvoimat sopii yhteistoiminnassa

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

poliisin kanssa ampuma-aseen käyttöön yleisellä paikalla liittyvistä menettelyistä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että säännöstä on viranomaisten toimivaltasuhteiden sääntelyä koskevan perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan syytä täsmentää olennaisesti sen suhteen, mitä menettelyjä säännöksessä tarkoitetaan (ks. esim. PeVL 51/2006 vp, s. 8/II).

Puolustusvaliokunta toteaa, että ehdotetulla sääntelyllä pyritään varmistamaan se, että puolustusvoimien menettelyt vastaavat poliisin menettelytapoja. Poliisilla on vakiintuneet menettelytavat ampuma-aseen käytöstä sekä siihen liittyvästä laillisuusvalvonnasta, mikä on otettava huomioon myös puolustusvoimien ampuma-aseen käyttöä koskevassa koulutuksessa. Poliisilla on myös riittävä kokemus ja osaaminen ampuma-aseen käytöstä yleisellä paikalla.

Puolustusvaliokunta esittää 18 c §:n 3 momentin täsmentämistä siten, että puolustusvoimat sopii yhteistoiminnassa poliisin kanssa ampuma-aseella ampumista, sen käytöstä varoittamista ja sillä uhkaamista koskevista menettelyistä yleisellä paikalla. Valiokunta huomauttaa, että 1. lakiehdotuksen 23 c §:ään sisältyy ampuma-aseen käyttöä koskeva säännösehdotus (Sotilaan, sotilasesimiehen ja turvamiehen ampuma-aseen käyttö).

22 a §. Toimivaltuudet henkilösuojaustehtävässä. Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan jossain määrin kyseenalaisina välttämättömyyden ja oikeasuhtaisuuden vaatimusten kannalta lakiehdotuksen 22 a §:n 2 momenttia. Puolustusvaliokunta ehdottaa 22 a §:n 2 momenttiin lisättäväksi tarkennusta, jonka mukaan voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se olisi välttämättä tarpeen henkilösuojaustehtävän suorittamiseksi. Virke sisältää näin ollen myös lievimmän keinon periaatetta ilmentävän vaatimuksen.

22 b §. Toimivaltuudet puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa. Säännöksen 1 momentin mukaan turvamiehellä on oikeus puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi. Puolustusvaliokunta pitää tarpeellisenä, että säännökseen lisätään maininta siitä, että poliisin päällystöön kuuluvalla poliisimiehellä tai poliisin kenttäjohtajalla on oikeus rajoittaa momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia. Valiokunta esittää vastaavan lisäyksen tekemistä myös 2 momentin loppuun.

23 §. Sotilaan, sotilasesimiehen ja turvamiehen voimankäyttö. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tuotiin esiin tarve täsmentää 23 §:n 1 momenttia 22 a §:ää vastaavalla tavalla. Puolustusvaliokunta ehdottaa 23 §:n 1 momentin loppuun lisäystä siitä, että voimakeinoja on käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se olisi välttämättä tarpeen henkilösuojaustehtävän suorittamiseksi. Virke sisältää myös lievimmän keinon periaatetta ilmentävän vaatimuksen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Puolustusvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 187/2016 vp sisältyvät 2.—5. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 187/2016 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 23 § sekä
lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 509/2013 ja 932/2015, uusi 8 momentti ja lakiin uusi 18 a — 18 d, 22 a, 22 b §, 23 b ja 23 c § seuraavasti:

2 luku

Toimivalta

15 §

Liikkumista koskevat kiellot ja rajoitukset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavien kohteiden määritelmästä, niihin pääsyn rajoittamisesta sekä niiden salassapidosta.

18 a §

Puolustusvoimien turvaamistehtävät

Puolustusvoimat voi tarvittaessa asettaa erityiskoulutuksen saaneen puolustusvoimien virkamielen (*turvamies*) suojaamaan yleisellä paikalla puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvien, puolustusvoimien vieraana olevan vieraan valtion sotilasjohtoon kuuluvien tai kansainvälistä jär-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

jestöä edustavien erityistä suojelua tarvitsevien henkilöiden turvallisuutta (*henkilösuojaustehtävä*) tai puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuutta.

Turvamies voi yleisellä paikalla suojata henkilösuojaustehtävässä erityistä suojelua tarvitsevan henkilön turvallisuutta 22 a §:ssä säädettyin toimivaltuuksin, jollei poliisi ole ottanut tehtävää suoritettavakseen, sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen koskemattomuutta 22 b §:ssä säädettyin toimivaltuuksin. Toimivaltuuksien käytön aloittamisesta on ilmoitettava mahdollisimman pian päällystön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

Turvaamistehtävän suorittaminen on siirrettävä poliisille tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman pian 2 momentissa tarkoitettujen toimivaltuuksien käytön alkamisen jälkeen.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset turvamiehen voimakäyttö- ja suojavälineistä.

Puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset turvamiehen erityisestä koulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta, oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä ja voimakeinojen käytön valvonnasta sekä turvaamistehtävän johtajan kelpoisuusvaatimuksista.

18 b § (Uusi)

Turvaamistehtävässä noudatettavat periaatteet

Turvaamistehtävien suorittamisessa on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Turvaamistehtävä tulee pyrkiä suorittamaan ensijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin.

Turvaamistehtävässä suoritettavien toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin nähden.

Turvamiehen toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä turvaamistehtävän suorittamiseksi.

Turvamies saa käyttää toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen.

18 c (HE:n 18 b) §

Turvaamistehtäviin liittyvä yhteistyö poliisin kanssa

Puolustusvoimien on ilmoitettava turvaamistehtävän suorittamisesta ennakolta päällystön kuuluvalle poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle.

Asian laadun niin vaatiessa turvaamistehtävä suoritetaan yhteistoiminnassa poliisin kanssa poliisin yleisjohdossa. Turvaamistehtävän johtaja ja asianomainen poliisiviranomainen sopivat yhteistoiminnassa tehtävään liittyvistä kysymyksistä.

Puolustusvoimat sopii yhteistoiminnassa poliisin kanssa ampuma-aseella ampumisesta, sen käytöstä varoittamisesta ja sillä uhkaamista koskevista menettelyistä yleisellä paikalla.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

18 d (HE:n 18 c) §

Turvamiehen virkamerkki ja aseman ilmaiseminen sekä turvamiehen yksilöiminen

Turvamiehellä on puolustusministeriön asetuksella säädettävä virkamerkki.

Turvamiehen on pidettävä virkamerkki mukana virkatehtävää suorittaessa. Turvamiehen on tarvittaessa ilmaistava toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle olevansa turvamies ja pyynnöstä esitettävä virkamerkinsä, jos ilmaiseminen tai esittäminen on mahdollista toimenpiteen suorittamista vaarantamatta.

Puolustusvoimien on huolehdittava siitä, että virkatoimen suorittanut turvamies on tarvittaessa yksilöitävissä.

22 a §

Toimivaltuudet henkilösuojaustehtävässä

Turvamiehellä on oikeus henkilösuojaustehtävän suorittamisen yhteydessä käyttää tässä pykälässä tarkoitettuja toimivaltuuksia, jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja niitä rajoita.

Turvamiehellä on oikeus jo aloitetun tai välittömästi odotettavissa olevan henkilösuojaustehtävän kohteena olevan henkilön henkeen, ruumiilliseen koskemattomuuteen, vapauteen, varallisuuteen tai kotirauhaan kohdistuvan hyökkäyksen torjumiseksi käyttää sellaisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon kohteen turvallisuus, virkatehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus. **Voimakeinoja on käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se on välttämättä tarpeen laissa säädetyn virkatehtävän suorittamiseksi.**

22 b §

Toimivaltuudet puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa

Turvamiehellä on oikeus puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen välittömässä läheisyydessä eristää, sulkea tai tyhjentää yleisesti käytetty paikka tai alue taikka kieltää tai rajoittaa liikkumista siellä, jos se on välttämätöntä erityisen omaisuuden koskemattomuuden suojaamiseksi, **jollei päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja sitä rajoita.**

Puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetuksen suojaamistehtävässä turvamiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. **Päällystöön kuuluva poliisimies tai poliisin kenttäjohtaja voi rajoittaa tässä momentissa tarkoitettuja toimivaltuuksia.**

Henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä puolustusvoimien erityiseen omaisuuteen kohdistuvaa rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinniottamisesta on välittömästi ilmoitettava päällystöön

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

kuuluvalla poliisimiehelle tai poliisin kenttäjohtajalle ja kiinniotettu on viipymättä luovutettava poliisille.

Edellä 3 momentin nojalla kiinniotettujen henkilöiden kohteluun sovelletaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annettua lakia (841/2006).

23 §

Sotilaan, sotilasesimiehen ja turvamiehen voimankäyttö

Vartio- tai päivystystehtävää suorittavalla, rikoslain 45 luvun 27 §:ssä tarkoitetulla sotilaalla sekä turvaamistehtävää suorittavalla turvamiehellä on vastarintaa kohdatessaan oikeus käyttää vastarinnan murtamiseksi sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon joukon tai vartioitavan kohteen tai alueen turvallisuus, virka- tai palvelustehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus. Edellä mainituin edellytyksin vartiomiehellä ja turvamiehellä on oikeus voimakeinojen käyttöön myös, kun joku hänen pysähtymiskäskystään huolimatta lähestyy vartioitavaa kohdetta tai aluetta, jonne tuleminen on kielletty. Voimakeinoja on käytettävä vain siinä määrin ja siihen saakka kuin se on välttämättä tarpeen laissa säädetyn virkatehtävän suorittamiseksi.

Sotilaalla ja turvamiehellä on virantoimituksessa lisäksi oikeus hätävarjeluun siten kuin rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Tällaisessa hätävarjelussa sotilas ja turvamies toimivat virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjeluun puolustettavuutta on otettava huomioon ammattisotilaan ja turvamiehen koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Taistelussa, merihädässä tai vastaavassa joukolle tai sen toiminnalle erityisen vaarallisessa tilanteessa sotilasesimiehellä on oikeus käyttää käskynalaista vastaan kuuliaisuuden ja järjestyksen palauttamiseksi sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, jos käskynalainen sotilas esimiehen kiellosta huolimatta pakenee, väkivaltaisesti vastustaa esimiestä tai ei noudata esimiehen vaaran torjumiseksi antamaa käskyä vaikka käsky on toistettu. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon käskynalaisen laiminlyönnin tai teon vaarallisuus ja vallitseva tilanne.

Sotavangin paetessa on sillä, jonka tehtävänä on estää pakeneminen, oikeus käyttää vankeuslain (767/2005) 18 luvun 6 §:ssä säädettyjä voimakeinoja.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

23 b §

Varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen

Jos on syytä epäillä, että virkatehtävää suoritettaessa kohdataan 23 §:n 1 momentissa tarkoitettua vastarintaa tai rikoslain 4 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikeudeton hyökkäys, voimakeinojen käyttöön on varauduttava sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla 23 § huomioon ottaen.

Virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä on varoitettava mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi, jos varoittaminen on mahdollista ja tarkoituksenmukaista. Varoittaminen on tehtävä tarkoitukseen soveltuvalla ymmärrettävällä tavalla.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

23 c §

Sotilaan, sotilasesimiehen ja turvamiehen ampuma-aseen käyttö

Vartio- tai päivystystehtävää suorittava, rikoslain 45 luvun 27 §:ssä tarkoitettu sotilas voi käyttää ampuma-asetta vain silloin, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä.

Turvamies voi käyttää ampuma-asetta henkilösuojaustehtävässä sen kohteena olevan henkilön välittömässä läheisyydessä turvattaessa tämän henkeä tai ruumiillista koskemattomuutta sekä puolustusvoimien erityisen omaisuuden kuljetusten koskemattomuuden suojaamisessa 22 b §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla eristetyllä, suljetulla tai tyhjennetyllä yleisellä paikalla, kun kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle aiheuttavan toiminnan pysäyttäminen eikä lievempää keinoa pysäyttämiseksi ole käytettävissä.

Tämän pykälän 1 tai 2 momentissa säädetyn lisäksi ampuma-asetta voidaan käyttää kiireellistä ja tärkeää tehtävää suoritettaessa esineen, eläimen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi. Ampuma-asetta voidaan käyttää väkijoukon hajottamiseksi vain, jos ampuma-aseessa käytetään kaasupatruunoita tai muita vastaavia ammuksia niistä erikseen annettujen määräysten mukaisesti.

Ampuma-aseen käytöllä tarkoitetaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä tarkoitettulla ampuma-aseella ampumista, sen käytöstä varoittamista ja sillä uhkaamista. Ampuma-aseen esille ottaminen ja toimintavalmiuteen saattaminen eivät ole ampuma-aseen käyttöä.

Ampuma-aseella ampumisesta ja uhkaamisesta yleisellä paikalla päättää turvaamistehtävän johtaja, jos se tilanteen kiireellisyys huomioon ottaen on mahdollista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan majoitus- ja ravitsemustoiminnasta annetun lain (308/2006) 9 §:n 4 kohta seuraavasti sekä
lisätään 9 §:ään uusi 5 kohta seuraavasti:

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

9 §

Matkustajatietojen luovuttaminen muille viranomaisille

Majoitustoiminnan harjoittaja ja poliisi ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuja matkustajatietoja, jotka ovat tarpeen:

-
- 4) terveydensuojeluviranomaisille tartuntatautien ehkäisemistä varten;
 - 5) puolustusvoimien henkilösuojaustehtävän suorittamista varten.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

3.

Laki

kemikaalilain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kemikaalilain (599/2013) 14 § seuraavasti:

14 §

Puolustusvoimat

Puolustusvoimat valvoo tämän lain ja Euroopan unionin kemikaalilainsäädännön noudattamista puolustusvoimien sotilaallisessa toiminnassa ja sen harjoittelussa, maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä kriisinhallintatehtävissä. Tarkemmat säännökset valvonnasta annetaan puolustusministeriön asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 3 ja 128 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 3 §:n 2—4 momentti ja 128 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 128 a §:n 3 momentti laissa 358/2015, seuraavasti:

3 §

Lain soveltaminen puolustusvoimissa

Tämän lain nojalla annetut valtioneuvoston asetukset eivät koske puolustusvoimien sotilaalliseen toimintaan tarkoitettuja räjähteitä eivätkä myöskään maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä sotilaallisissa harjoituksissa, harjoitusalueilla ja rauhanturvaoperaatioissa tapahtuvaa vaarallisten kemikaalien varastointia ja teollista käsittelyä.

Puolustusministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä puolustusvoimien sotilaalliseen toimintaan tarkoitetuista räjähteistä. Puolustusministeriön asetus koskee myös rajavartiolaitoksen hallussa olevia sotilaalliseen toimintaan tarkoitettuja puolustusvoimien räjähteitä. Lisäksi puolustusministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä sotilaallisissa harjoituksissa, harjoitusalueilla ja rauhanturvaoperaatioissa tapahtuvasta vaarallisten kemikaalien varastoinnista ja teollisesta käsittelystä.

Tässä laissa viranomaisille säädettyt räjähteitä koskevat tehtävät hoidetaan puolustusvoimissa puolustushallinnon sisäisesti. Sama koskee myös 3 momentissa tarkoitettuja rajavartiolaitokselle luovutettuja räjähteitä. Samoin hoidetaan myös maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä sotilaallisissa harjoituksissa, harjoitusalueilla ja rauhanturvaoperaatioissa tapahtuvaan vaarallisten kemikaalien varastointiin ja teolliseen käsittelyyn liittyvät tässä laissa viranomaiselle säädettyt tehtävät. Näitä tehtäviä hoitavien on toimittava yhteistyössä muiden tässä laissa tarkoitettujen viranomaisten kanssa lain tarkoituksen toteuttamiseksi. Tehtävien hoitamisesta annetaan tarkempia säännöksiä puolustusministeriön asetuksella.

128 a §

Ilmoittaminen Euroopan komissiolle tuotantolaitoksista ja suuronnettomuuksista

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, ei koske puolustusvoimien sotilaalliseen toimintaan tarkoitettuja räjähteitä eikä maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä sotilaallis-

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

sa harjoituksissa, harjoitusalueilla ja rauhanturvaoperaatioissa tapahtuvaa vaarallisten kemikaalien varastointia ja teollista käsittelyä.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____
kuuta 20 ____.

5.

Laki

terveydensuojelulain 7 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydensuojelulain (763/1994) 7 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 129/2009, seuraavasti:

7 a §

Puolustusvoimien terveydensuojelutehtävät

Puolustusvoimat huolehtii tässä laissa kunnan terveydensuojeluviranomaiselle säädetyistä tehtävistä puolustusvoimien sotilaallisissa harjoituksissa, maanpuolustuksen kannalta erityissuojattavissa kohteissa sekä kriisinhallinnassa ulkomailla.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____
kuuta 20 ____.

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että puolustusministeriö ja sisäministeriö antavat eduskunnalle selvityksen puolustusvoimien ja poliisin työnjaosta turvaamistehtävien hoidossa vuoden 2018 loppuun mennessä.

Valiokunnan mietintö PuVM 1/2017 vp

Helsingissä 14.2.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ilkka Kanerva kok
varapuheenjohtaja Mika Kari sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Krista Mikkonen vihr
jäsen Markus Mustajärvi vas
jäsen Lea Mäkipää ps
jäsen Sirpa Paatero sd
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Mika Raatikainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
varajäsen Jari Ronkainen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola